

MAREA CRIZĂ ECONOMICĂ ȘI FABRICAREA DE MINCIUNI ÎN ISTORIOGRAFIA CONTEMPORANĂ

IONEL-CLAUDIU DUMITRESCU*

Perioada interbelică a trăit în umbra șocului primei conflagrații mondiale, transformările fiind radicale în mai toate domeniile și tensiunile amplificate de prevederile tratatelor de pace¹. Orice carte de istorie amintește în dreptul anului 1929 de declanșarea fenomenului denumit și Marea recesiune, Marea Depresiune sau crah financiar², problemele economice ducând la creșterea numărului de șomeri, închiderea fabricilor, scăderea producției, sărăcie și luptă pentru supraviețuire. Nu s-a mai construit nimic serios și marasmul economic era peste tot. Politicienii, marii afaceriști, economiștii și savanții au început să lupte împotriva acestui ciclon devastator și să devină salvatorii lumii moderne. Din păcate, eforturile lor au fost zădărnicate de existența partidelor extremiste, fasciste, care au preluat treptat puterea și a început imediat lupta pentru expansiune mondială prin lansarea de uriașe comenzi militare și prin creșterea efectivelor înarmate. Lumea se îndrepta inevitabil spre un alt experiment numit astăzi Al Doilea Război Mondial.

Aceasta este teoria prezentată cu unele variante în orice tratat de istorie contemporană. Totuși, repetarea la infinit a acelorași idei naște o întrebare: chiar făceau ceva politicienii pentru redresarea situației grave a maselor populare înfometate și aflate veșnic în căutarea unui loc de muncă. Teoria spune că da, dar datele publicate până astăzi demonstrează că elitele conducătoare din fiecare stat sufereau de tot felul de utopii și acestea au determinat nenorocirile și dezastrele unui nou conflict mondial. Folosirea unor termeni precum cataclism, catastrofă economică și capitalism în agonie vin să sublinieze noua încercare la care a fost supusă omenirea de către cei ce se aflau la putere³.

---

* Colegiul Național „Alexandru Odobescu”, Pitești.

¹ Lucian Boia, *Primul Război Mondial*, Humanitas, București, 2014, p. 89.

² Michel Beaud, *Istoria capitalismului (de la 1500 până în 2000)*, Editura Cartier, Chișinău, 2001, p. 207.

³ I. Saizu, Al. Tacu, *Europa economică interbelică*, Institutul European, Iași, 1997, p. 106/107.

Politici de industrializare în lagărul capitalist.

Capacitățile de producție din fabrici pot fi menținute o perioadă în afara ciclului economic, dar patronul nu este capabil să finanțeze o activitate nerentabilă pentru a nu ajunge la ruină. Căderea unor firme gigantice din domeniul construcțiilor de mașini nu era de dorit și guvernele marilor puteri au continuat să finanțeze prin diferite comenzi lumea privată. Economiiștii și politicienii vorbeau aceeași limbă a banului în număr cât mai mare. Afacerile din domeniul petrolului înfloreau sub aspect financiar⁴ în timp ce decădeau cele legate de cărbune și metalurgia oțelului. Totuși, marile construcții mergeau perfect la nivel mondial și chiar se poate afirma cu certitudine că perioada de criză a fost o epocă de expansiune fără precedent. Numai renumitul Empire State Building a fost ridicat până în 1931 și a înglobat materiale cu masa de 308.000 t⁵. Un domeniu de studiu poate să fie tocmai această strategie a lumii afacerilor pentru acoperirea beneficiilor în creștere în timp ce prosperitatea popoarelor scade.

Interesele nu se mai limitau acum la nivelul unei singure țări și nici măcar continentele nu mai erau interesante drept piețe de desfacere și surse de materii prime. Armistițiul din 1918 n-a pus capăt luptei pentru hegemonie mondială și era nevoie de produse speciale deosebit de performante în raport cu cele din precedenta conflagrație. Politicienii și militarii au cerut, patronii au îndeplinit cu celeritate dorințele.

Armele din prima conflagrație mondială erau ucigătoare, dar nu mai făceau față pretențiilor specialiștilor militari. Erau prea grele, prea lente și cu autonomie redusă. Tot armamentul trebuia schimbat și modelele vechi să-și termine cariera prin poziții secundare. Franța a trecut la cartușul de calibrul 7,5 mm, mai adecvat pentru tirul automat în raport cu renumitul Lebel de calibrul 8 mm. Cum Parisul era un model în domeniul militar, aruncătorul de calibrul 81 mm model 1927/1931 a fost copiat cu sau fără licență de către armatele lumii ce aveau în spate o oarecare industrie. 8.000 de unități erau disponibile în 1940 numai pentru oștirea franceză. Aruncătorul de mine era supranumit tunul săracului datorită simplității construcției. Era însă un adevărat blestem pentru serviciile de logistică și pentru industrie. Bombele utilizate aveau mai puțin metal în structura pereților, dar erau umplute cu mult explozibil. În plus, imprecizia armei ducea la un tir de saturare a terenului din fața propriei infanterii și consumul de muniții creștea galopant.

Tancurile și avioanele erau la mare modă în concepția strategilor timpului și visurile teoreticienilor au început să fie puse în practică. Astfel, Potez XXV a fost livrat forțelor franceze într-un număr de 2.401 exemplare începând

⁴ André Siegfried, *La Crise britannique au XXe siècle*, Armand Colin, Paris, 1931, p. 106.

⁵ Dinu-Teodor Constantinescu, *Construcții monumentale*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1989, p. 341.

din 1926 și totalul estimat al producției a fost stabilit la cel puțin 3.500 de exemplare. Costul unei singure mașini de zbor era de 90.000 franci. Avioanele de vânătoare aveau nevoie de motoare puternice și, din 1931, era la modă, tipul britanic Hawker Fury, capabil să atingă 322 km/h⁶. Bristol Bulldog, un succes în 1927, începea să devină istorie, dar 312 exemplare au fost preluate de către RAF⁷. SUA avea la dispoziție modelul P-12 și fabricile au livrat 586 unități începând din 1928⁸. Avea o structură ce amintea de tehnica din Primul Război Mondial și în 1932 apărea tipul P-26, primul avion de vânătoare complet metalic și monoplan, și autoritățile americane au lansat în ianuarie 1933 cea mai mare comandă de până atunci pentru un avion militar⁹. După declarațiile oficiale din acele timpuri, 11 mari puteri dispuneau în anii crizei de 13.898 avioane de război și 200.000 de oameni erau obligați să le folosească și întrețină¹⁰. A început să se dezvolte gustul pentru bombardiere strategice, ideea nimicirii capacităților de producție cu orașele de muncitori cu tot fiind din ce în ce mai dragă strategilor. SUA a comandat modelul Curtiss B-2 *Condor*, cel mai scump aparat din panoplia proprie¹¹. Germania, care nu avea voie să asambleze tehnică militară, a trecut la construirea avionului de transport Ju-52, folosit mai târziu ca bombardier și la desantarea parașutiștilor. Marea Britanie a început testele cu Handley Page Heyford și cu Fairey Hendon¹², capabile să ducă încărcături de bombe la distanțe de peste 700 km. Planificatorii militari începeau să se gândească serios unde să amplaseze fabricile și depozitele de armament pentru a scăpa de atacurile aeriene. Avionul puternic a mai avut o caracteristică interesantă în scumpa cursă a cheltuielilor pentru armate: dezvoltarea artileriei antiaeriene. Noile piese erau de două tipuri principale. Gurile de foc de calibrul mic erau automate și destinate lovirii țintelor rapide la altitudini joase și cele de la calibrul 75 mm în sus erau rezervate bombardierelor grele ce veneau în zbor orizontal. Munițiile au fost transformate radical, sporind viteza inițială și încărcătura de luptă a proiectilelor.

Armele terestre și aeriene nu impresionau prin dimensiuni precum navele militare și aici s-a dus o adevărată competiție fără milă pentru nivelul de trai. Astfel, SUA și-a schimbat flota de cuirasate prin modernizarea acestora cu tunuri antiaeriene de calibrul 127 mm împotriva bombardierelor aflate în zbor

---

⁶ *The Complete Guide to Fighters and Bombers of the World*, Annes Publishing Ltd, 2011, p. 89.

⁷ *Ibidem*, p. 59.

⁸ *Ibidem*, p. 54.

⁹ *Ibidem*, p. 55.

¹⁰ Traian Teodorescu, *Problema manevrei pe linii interioare*, București, 1933, p. 94. Se subînțelege că era personal înalt calificat și care trebuia îngrijit pe măsură.

¹¹ *The Complete Guide to Fighters and Bombers of the World*, p. 323. Prețul per aparat era de 76.373 dolari.

¹² *Ibidem*, p. 339.

orizontal¹³, blindaje scumpe din aliaje speciale, modificarea turelelor pentru a permite tirul la distanțe sporite, camere antitorpile, grupuri propulsoare noi și sisteme optice de calitate. Erau practic vapoare ce mai păstrau numai cutia blindată din structura inițială, construcția solidă permițând această transformare radicală. USS *Arizona* a primit un blindaj din oțel de tip nou la puntea vulnerabilă în cazul unor atacuri aeriene, dar n-a scăpat de bomba norocoasă din timpul atacului de la Pearl Harbor. Aliajul STS îngloba cantități mari de nichel și crom, ceea ce nu era accesibil metalurgiștilor din cadrul altor puteri navale. Războiul pentru supremație se ducea la nivelul savanților, forța brută a militarilor fiind ceva secundar.

O altă competiție interesantă era dusă și în domeniul crucișătoarelor grele, cele capabile să lovească adânc în spatele dispozitivelor maritime inamice. Toate marinele importante s-au dotat cu vapoare înarmate cu tunuri de calibrul 203 mm, prețul unei astfel de mașini de luptă fiind estimat de experții americani la circa 10 - 11 milioane de dolari¹⁴. Japonia finisase în 1929 unitățile clasei *Myoko* și apoi a lansat o comandă de încă patru nave din clasa *Takao*, toate comisionate în 1932. Se putea și mai mult. A urmat cererea pentru crucișătoare grele din clasa *Mogami*, lucrările fiind demarate în 1931. Au fost întârzieri din cauza trecerii de la tunurile de calibrul 155 mm la cel standard de 203 mm. Șantierelor navale nipone au construit în perioada interbelică 18 crucișătoare grele, patru fiind complet asamblate în vremuri de criză și alte patru fiind începute. Primul program suplimentar de armament naval a fost ratificat de Dieta Japoniei în 1931 și prevedea alocarea a 247.080.000 yeni pentru 39 de nave și 44.956.000 yeni pentru aviația marinei¹⁵.

Proiectilele de calibrul 203 mm au început să fie fabricate masiv după Primul Război Mondial și cele nipone aveau 110 kg și era necesară o șarjă de 32,55 kg de explozibil pentru propulsia spre țintă. Proiectanții au constatat că este loc de mai bine și au conceput un model perfecționat cu o masă de 125,85 kg și propulsia asigurată de 33,8 kg de pulbere înalt explozivă. La exterior părea să fie aceeași armă, dar deosebirile erau majore. Poate unii istorici critici vor spune că un singur proiectil nu poate să viruseze o economie mondială. Problema

---

¹³ Poate să pară o investiție mică, dar cele opt tunuri antiaeriene de calibrul 127 mm erau echivalente cu puterea artileristică a două distrugătoare obișnuite ale timpului. Toate opt echivalau cu artileria unui distrugător-lider sau a unui crucișător ușor. Erau mult mai performante în raport cu dotarea vapoarelor din prima conflagrație mondială, SMS *Emden*, renumitul corsar din Oceanul Indian fiind dotat numai cu piese de calibrul 105 mm și care nu puteau să concentreze tirul într-un singur bord.

¹⁴ Suma nu pare mare, dar autoritățile din România au concesionat telefoanele unei firme americane în anul 1930 pentru un împrumut în valoare de 8 milioane de dolari (Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *România după Marea Unire*, vol. II, partea I, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1986, p. 385).

¹⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/1st_Naval_Armaments_Supplement_Programme.

era că fiecare tun nou avea nevoie de un stoc de 120 de lovituri și, cum fiecare tragere genera vibrații puternice, era obligatoriu să fie concepută o navă cu o structură de rezistență deosebită. Japonia a fost obligată să schimbe toate gurile de foc din varianta veche pentru a face față standardelor războiului naval. Complexitatea armamentului de calibrul 203 mm a ridicat greutatea insurmontabile în fața producătorilor de metal și Uniunea Sovietică a fost obligată să renunțe la acest tip de tun în favoarea celor de 180 mm și acestea concepute cu ajutor științific italian.

Erau totuși modele ușor de fabricat în raport cu copilul teribil al marinelor de război. Portavionul reprezenta un salt uriaș în proiectare și realizare industrială, Germania nereușind să pună în practică o singură unitate viabilă până în 1945. Era criză grea, dar SUA îl asambla pe *The Ranger* și Japonia riposta cu *Ryujo*, mult mai modestă ca performanțe. Nava de luptă nu înseamnă mare lucru în raport cu costurile implicate de grupul aerian. O astfel de unitate aduna și 75 de aparate de zbor, fiecare construit după reguli speciale privind rezistența structurii la apunare. Franța a încercat să se implice în cursa din domeniu, dar a fost copleșită de problemele tehnice și a reușit în 1932 să finiseze lucrările la purtător de hidroavioane numit *Commandant Teste*. Era complet uzat moral și bun doar să ajute la lupta împotriva submarinelor sau să protejeze convoaie comerciale împotriva unor nave mici de suprafață. Nu avea nici urmă de șansă în confruntarea cu portavioanele clasice.

Autoritățile de la Washington erau în plină competiție cu Marea Britanie și Japonia pentru stăpânirea mărilor și nu era loc pentru cei pașnici în această confruntare ce se anunța fără milă pentru cei învinși. Datele timpului spun că numai Londra a alocat în 1930 o sumă în franci francezi aur ce echivala cu 1.155,7 t de metal prețios pentru a rămâne stăpâna mărilor. Conducerea SUA nu auzise de criza economică și a aruncat în lupta invizibilă pentru moment o sumă ce se putea transforma în 1.029 t aur¹⁶. Stocul românesc de aur n-a depășit cota de 140 t în perioada interbelică.

Nici statele mai mici sau lipsite de o industrie performantă la capitolul construcții de mașini n-au putut sta pasive și au lansat comenzi masive de tehnică de luptă. Astfel, Turcia primise în 1932 104 obuziere de munte de calibrul 105 mm și firma Vickers a trimis 13 baterii antiaeriene de calibrul 75 mm¹⁷. Ankara ar fi vrut și mai multe obuziere, dar erau probleme cu fondurile din cauza crizei induse în sectorul productiv¹⁸. Polonia, prinsă între colosul sovietic și o Germanie ce putea să devină tot mai agresivă pe fondul răspândirii ideilor revanșarde, a avut cereri deosebite de armament. Astfel, numai la capitolul

---

¹⁶ Gheorghe Zaharia, Constantin Botoran, *Politica de apărare națională a României în contextul european interbelic 1919-1939*, Editura Militară, București, 1981, p. 39.

¹⁷ *Atașării militare transmit...*, vol. V, Editura Nagard, Lugoj, 2009, p. 46/47.

¹⁸ *Ibidem*, p. 46.

aruncătoare de mine au fost cheltuiți în 1931 674.850 dolari americani¹⁹. Tunul săracului era destul de costisitor pentru contribuabilul de rând, dar politicianii aveau o gândire strategică. Suedia, putere capitalistă ce dispunea de resurse deosebite din exportul de minereu de fier de calitate și investise în fabrici de armament, era îngrijorată de sporirea puterii Uniunii Sovietice și în iunie 1930 a fost semnat contractul pentru construirea unui crucișător ușor numit HS_wMS Gotland²⁰, capabil să poarte la bord până la opt hidroavioane. A fost finisat în 1934 și putea să atace țintele cu șase tunuri de calibrul 152 mm și cu torpilele din tot atâtea tuburi lansatoare.

Lumea capitalistă intra treptat în cursa pentru pregătirea unui nou conflict mondial și fabricile începeau să producă masiv pentru formarea binomului tanc – avion și să doteze flotele cu tipuri de nave cât mai performante la capitolul putere de distrugere. Uzinele marilor firme sau arsenalele de stat lucrau în două schimburi în Franța anulului 1934²¹. Nu mai era timp de pași înapoi la capitolul înarmare.

Și în lagărul socialist.

Uniunea Sovietică era considerată în afara sistemului economic capitalist și n-ar fi trebuit să fie afectată de problemele burgheziei decadente. Ar fi trebuit ca la est de Nistru să curgă numai lapte și miere pentru muncitori și țărani. Anul 1932 a adus o foamete cumplită în Ucraina, genocidul numit Holodomor fiind responsabil pentru dispariția a cel puțin patru milioane de oameni din cel mai mare grâнар al imperiului rus²². Nenorocirile s-au ținut lanț pe întreg teritoriul statului, țăranii kazahi, kirghizi și crescătorii de reni din pusturiile înghețate omorând animalele în masă²³. Cum a fost posibil? Se poate arunca pe contextul internațional, pe lipsurile întregii lumi. Ar fi o soluție să se ascundă adevărul prin acuzarea altora de răul produs. Cauza ar fi una singură: politica lui Iosif Vissarionovici Stalin de pregătire a revoluției mondiale. Uzinele sovietice au fost ridicate cu miile²⁴, dar nu prea produceau bunuri pentru lumea civilă. Mărfurile ce ieșeau pe porțile întreprinderilor și ajungeau la masele de oameni ai muncii aveau drept rost numai acoperirea cheltuielilor cu uriașul aparat militar și ținerea în viață a celor ce urmau să fie pionii viitorului conflict mondial sau, mai exact, carnea de tun a revoluției mondiale. Cum populația țărănească nu înțelegea ce trebuie să facă pentru atingerea celor mai înalte idealuri totalitare, conducerea de la Kremlin a dezlănțuit teroarea asupra satului

---

¹⁹ Ibidem, p. 168.

²⁰ [https://en.wikipedia.org/wiki/HSwMS_Gotland_\(1933\)](https://en.wikipedia.org/wiki/HSwMS_Gotland_(1933))

²¹ *Atașării militare transmit...*, vol. V, p. 182.

²² David R. Marples, *Rusia în secolul XX*, Meteor Press, București, 2014, p. 148.

²³ H. Carrère d'Encausse, *Orgoliile Kremlinului* O istorie a imperiului rus de la 1552 până astăzi, Editura Orizonturi, București, 2015, p. 230/231.

²⁴ *Strategia militară*, Editura Militară, București, 1972, p. 172.

sovietic începând din 7 noiembrie 1929²⁵. Relativa toleranță a statului în timpul perioadei N. E. P.-ului adusesse cam multă prosperitate, ceea ce genera pericolul formării de noi aristocrații rurale. Este interesant de reamintit cititorului că s-a discutat mereu despre supraproducție în era crizei, dar în spațiul sovietic era o adevărată secetă de mărfuri alimentare pentru întregul popor, excepție de la regulă făcând nomenclatura.

Această teză pare greu de acceptat. Firesc. Ne obișnuim ușor cu ceea ce se repetă la infinit în școală și în presă. Iosif Vissarionovici Stalin era hotărât să profite de lipsurile din Occident pentru a extinde lagărul socialist la nivel planetar. Nu era de glumit cu jurământul depus la ceremonia funerară a lui V.I. Lenin din 1924. Avea nevoie de arme, multe arme performante. Uzinele au primit ordin să le producă și au început să duduie. Numai tunuri antitanc de calibrul 37 mm au fost produse 509 exemplare, în afară de cele 255 respinse în 1931 la verificarea calității. Proiectilul de aceste dimensiuni era prea mic și s-a trecut la tunul de calibrul 45 mm și au fost realizate în 1933 „doar” 2.099 de exemplare. Un regiment românesc avea în 1941 câte șase unități comparabile, adică Iosif Stalin ar fi putut să expedieze spre front cel puțin 87 divizii de infanterie. Tunurile de 45 mm nu prea aveau inamici blindati prin statele vecine Uniunii Sovietice, dar puteau fi folosite pentru anihilarea cuiburilor de mitralieră. Aveau înălțime mică și puteau să fie manevrate pe câmpul de luptă cu forța brațelor servanților. Proiectilul exploziv avea efect și asupra forței vii a inamicului, spre deosebire de gurile de foc britanice ce foloseau numai proiectile pline, perforante. Mai trebuie să mai remarcăm un aspect interesant al producției de tunuri antitanc: gurile de foc și proiectilele erau confecționate din materiale rare și, implicit, foarte scumpe. N-au fost uitate nici tunurile necesare sprijinirii infanteriei, dar valoarea acestora pălea în fața costurilor impuse de producerea muniției. Se calculase în epocă de către specialiști că numai pentru neutralizarea unei mitraliere adăpostite erau necesare 100 de proiectile de calibrul 75 mm sau 80 de calibrul 100 mm, dar cantitățile se dublau în cazul deschiderii focului de la distanțe mari²⁶.

Se poate pune întrebarea foarte logică împotriva cui puteau fi utilizate aceste cantități uriașe de guri de foc specializate. Polonia avea o armată ne semnificativă pentru noile reguli de ducere a războiului, Germania trecea prin frământările politice cunoscute și România avea doar blindate din prima conflagrație mondială. Singurul adversar real putea să fie Franța, dar armata fostei glorii din 1918 intra treptat în istorie prin conservatorismul păstrării în exces a batalioanelor de Renault F.T. 18, interesante poate pentru a asigura un sprijin infanteriei. Progresele în domeniul artileriei anticar le făceau aproape inutile pe câmpul de luptă ce implica mobilitate.

²⁵ H. Carrère d'Encausse, *op. cit.*, p. 225.

²⁶ L. Costescu, *Focurile artileriei în luptă*, p. 66.

Tunurile reprezentau principala forță de distrugere pe câmpul de luptă, dar aveau dezavantajul mobilității scăzute. Nu se dorea repetarea experimentelor din primul conflict mondial, atunci când armatele au fost blocate în tranșee de tirul mitralierelor. Singura soluție pentru ruperea fâșiilor fortificate și pătrunderea în adâncimea dispozitivului inamic o reprezenta dotarea masivă cu tancuri. Iosif Vissarionovici Stalin, considerat amator în domeniul militar, a sesizat această perspectivă interesantă și a construit o întreagă industrie în jurul blindatelor. Cel mai bun oțel mergea spre cuirasatele terestre. Erau două feluri principale de tancuri. Mașinile lente pentru sprijinirea infanteriei erau absolut necesare pentru spargerea frontului inamic. Au fost asamblate multe T-26. Acestea nu erau interesante din punct de vedere strategic. Era nevoie de o mașină rapidă și cu mare rază de acțiune, capabilă să neutralizeze rapid capacitatea de rezistență a unui stat mic sau mediu prin ocuparea fabricilor, a aerodromurilor, a depozitelor de muniții, a podurilor și a comandamentelor. Această concepție a dus la apariția în masă a modelelor BT-2 și BT-5²⁷. Uzinele sovietice nu l-au dezamăgit pe dictatorul de la Kremlin. Producția a crescut neîntrerupt în epoca crizei. Au fost livrate **835** în 1931, **3.121** în 1932 și **3.819** în 1933. Nici 1934 n-a fost chiar rău prin cele **3.556** unități blindate²⁸. BT-5 a fost produs în 1933 în 761 de exemplare și nu avea egal în lume în ceea ce privește performanțele, chiar dacă unele piese se uzau rapid din cauza calității materialelor și a forței de muncă. Lecțiile Primului Război Mondial au fost învățate cu mare exactitate și au fost concepute mașini capabile să străpungă liniile defensive inamice. Au apărut astfel tancurile T-28 și T-35, aproape invulnerabile la focul apărării inamice. Numai loviturile norocoase ale artileriei de câmp și grele ar fi putut să le neutralizeze.

Tancul, prin definiție, este o armă ofensivă, mobilă. Nu se poate utiliza în apărare decât prin manevre ce au ca scop final trecerea la atac. Blocarea lor pe post de cazemate înseamnă risipă și nebunie tactică și strategică. Cum o divizie putea să funcționeze și cu 143 de tancuri, ce putea să facă Iosif Vissarionovici Stalin cu cele 54 de divizii? Industria constructoare de mașini era capabilă să mențină efectivele sporite prin repararea rapidă a tancurilor lovite. Au fost pregătite exclusiv pentru ofensivă împotriva lumii capitaliste și doar momentul oportun trebuia să se ivească.

Acesta n-a sosit nici în 1934 și au mai fost produse mașini pentru alte 25 de divizii. Noi și noi imense pregătiri au fost făcute până în august 1939 când situația mondială s-a copt și războiul mondial a izbucnit, oficial, la 1 septembrie.

---

²⁷ Tancurile BT aveau un mare defect și acesta a și dus în final la înlocuirea lor cu foarte cunoscutul T-34: nu puteau să fie utilizate cu maximum de randament pe teritoriul Uniunii Sovietice din cauza șenilelor înguste. Rezervoarele de benzină au fost o altă problemă a acestor mașini de viteză.

²⁸ <https://en.wikipedia.org/wiki/afv-production-20-41.htm>

Banii acumulați prin torturarea popoarelor zise sovietice erau topiți în blindajele tancurilor, cele mai bune din lume la categoriile lor de greutate.

Planurile absolut ofensive împotriva lumii libere erau demonstrate și de producerea tancurilor amfibii, adevărate minuni tehnice în epocă. Multe râuri au urâtul obicei să curgă perpendicular pe direcția de ofensivă și să fie obstacole absolute prin adâncimea apei, mâl sau malurile abrupte. Blindatele obișnuite puteau fi oprite uneori de gârle ce nici nu erau vrednice să apară pe hărțile militare. T-37 era o mașină ușoară și prin mitraliera de la bord era suficient de periculoasă pentru a dezagrega unități de infanterie sau artilerie concentrate spre locurile obișnuite de trecere.

Experiența primului conflict mondial arătase că infanteria nu mai poate să acționeze fără sprijinul aviației. Nici la acest capitol conducerea partidului comunist n-a fost zgârcită. Au apărut primele bombardiere cu adevărat strategice, destinate distrugerii bazei industriale a lumii capitaliste. Au fost produse 216 bombardiere TB-1²⁹. Era prea puțin după standardele staliniste. S-a trecut la TB-3 începând din 20 februarie 1931³⁰. Au fost trimise unităților de aviație 818 aeronave, ceea ce însemna o forță aeriană fără precedent în istorie. Aparatul de zbor era ceva revoluționar pentru epocă și avea nevoie de o structură specială din oțel pentru a suporta întreaga suprafață acoperită cu tablă de aluminiu. Masa ajungea la 11,2 t, dar complet echipat se apropia de 20 t. Orice țintă aflată la cel mult 1.000 km de aerodromuri putea să fie neutralizată. Totuși, poate aviația inamică de vânătoare a făcut progrese nebănuite și a apărut prototipul TB-4 ce putea să transporte 10 tone de bombe. N-a dat rezultate din cauza modului de poziționare a motoarelor. Se subînțelege că au fost dezvoltate și capacitățile pentru livrarea încărcăturilor explozive, cele de la nivelul primei conflagrații mondiale fiind complet depășite de cerințele militarilor și de poftele politicienilor.

Bombardierele, chiar dacă aveau și opt mitraliere la bord, nu erau lăsate singure și fabricile au introdus în producția de serie vânători din modelele I-3³¹, I-4 și I-5³². Anul 1933 a fost marcat chiar de apariția prototipului celebrului aparat I-16 *Rata*³³. Renunțarea la ideea de biplan și trecerea la producția de masă au fost un adevărat șoc în competiția mondială cu mult înainte de apariția prototipurilor de *Hurricane*, *Me-109* și *Spitfire*. Aviația de recunoaștere și atac la sol a primit în dotare modelul R-5 capabil să lovească țintele cu mitraliere și circa 400 kg de bombe. Producția de masă a început în 1931 și au fost asamblate peste 5.000 de exemplare. Dezvoltarea aviației implica un imens efort logistic,

²⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/Tupolov_TB-1

³⁰ https://en.wikipedia.org/wiki/Tupolev_TB-3

³¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Polikarpov_I-3

³² https://en.wikipedia.org/wiki/Polikarpov_I-5

³³ https://en.wikipedia.org/wiki/Polikarpov_I-16

dar cel mai greu se forma materialul uman. Era greu să se treacă de la o populație rurală la una de războinici zburători. Se impunea dezvoltarea unui cal de bătaie răbdător cu neîndemânaticii și util în vreme de război la curierat și chiar atacuri la sol sau de noapte. Anul 1930 a fost marcat de trecerea la producția de masă a lui Po-2 *Kukuruznik*, un biplan de doar 693 kg. Era simplu de asamblat și au ieșit de pe porțile uzinelor peste 33.000 de exemplare până în 1953. Râde acum lumea de această jucărie rudimentară, dar la vastele spații rusești era utilă pentru comprimarea spațiului. Au fost folosite la antrenamentul piloților și atunci când nu mai aveau nici pânză în structură, elevii fiind obișnuiți cu manevrarea la sol a mașinilor zburătoare.

Dar de ce n-a poruncit conducătorul de la Kremlin asaltul asupra Occidentului în timpul crizei? Avea teamă de forțele militare ale vecinilor? Țările baltice și Finlanda nu contau la acest capitol. Germania nu avea decât o armată redusă prin tratatul de la Versailles și era lipsită de echipament greu și performant. Motorizarea era la pământ. În plus, nu exista graniță comună cu Uniunea Sovietică. Nu existau celebrele Panzer ce domină orice documentar contemporan. România dispunea în 1931 de 75 de tancuri din prima conflagrație mondială³⁴. Soldații români cu pieptul de aramă ar fi putut să facă minuni de vitejie cu tehnica de origine franceză, dar jumătate dintre blindate erau doar automitraliere, incapabile să lupte cu alte mașini protejate prin plăci de oțel. Doar Franța avea pe continent o forță blindată consistentă, dar modelele existente erau la fel de uzate moral și fizic. Un Renault FT-17 abia se deplasa cu 7 km/h³⁵ și era o țintă perfectă pentru artileria ce devenea din ce în ce mai motorizată. Tunul de la bord nu mai era capabil să străpungă noile armuri. Nici avioane performante și suficiente nu existau pentru protecția trupelor, aviația română fiind un fel de muzeu al aparatelor produse după 1916³⁶. Europa era complet nepregătită să lupte cu Uniunea Sovietică și totuși Iosif Vissarionovici Stalin n-a dat marele semnal. Nici nu și-a asumat funcții de conducere cu rol executiv. Lăsa aceste roluri subordonaților dornici de afirmare și care puteau fi pedepsiți în caz de eșec. De ce? Explicația este una foarte simplă. A așteptat momentul declanșării unor crize sociale ce ar fi avut drept consecință finală un război civil la scară continentală, dar Occidentul n-a reacționat exact cum se planifica la Moscova. Așteptarea s-a prelungit dureros de mult pentru omenire, confruntarea cu fascismul și burghezia fiind o necesitate istorică. Au mai fost și probleme de ordin intern, țărănimea fiind mai greu de zdrobit decât alte categorii sociale din

³⁴ Nicolescu Andrei, *Colaborarea româno-franceză în domeniul armamentului (1930-1936)*, în *Argesis*, seria Istorie, tom XIV, 2005, p. 591.

³⁵ Dacă se ține cont de uzura motoarelor și de tipul de sol din regiunea Ucrainei, blindatele armatei române ar fi fost incapabile să execute acțiuni ofensive împotriva marilor unități sovietice în condiții de ploaie intensă. Nimeni nu amenința militar granițele imperiului roșu în perioada definită drept criză economică.

³⁶ Nicolescu Andrei, *op. cit.*, în *loc. cit.*, p. 593.

cauza numărului mare de victime pentru trimiterea în lagăre sau locuri de deportare. Chiar penuria de alimente în anumite regiuni a dus la scăderea potențialului ofensiv pe anumite direcții. A mai fost necesară și o epurare masivă a aparatului militar și politic al statului roșu pentru eliminarea persoanelor în care dictatorul de la Kremlin nu avea încredere. Fanatismul ideologic irațional era chiar o cale scurtă spre plutonul de execuție sau spre lagărele de exterminare. Era nevoie de constructori ai comunismului la nivel mondial și cine n-a înțeles ideea a terminat-o rău.

Totuși, bazele viitoarei armate de eliberare au fost puse prin înființarea de brigăzi mecanizate în 1930. O singură unitate de acest tip era înzestrată cu 92 de tancuri și tanchete. Se adăugau 16 autoblindate³⁷. Se observă de la prima vedere că erau mai multe mașini de luptă performante decât se aflau în organica armatei române. Acestea au fost strânse în 1932 în două corpuri de tancuri, fiecare dispunând de peste 500 de mașini șenilate³⁸. Se adăugau autoblindate care ar fi putut răspândi panica în rândurile trupelor de infanterie inamice prin manevre rapide, chiar dacă demonstau o fragilitate în cazul loviturilor directe ale tunurilor anticar.

Totuși, orice forță terestră rămâne lentă în raport cu forțele aeropurtate și sovieticii au fost primii care au trecut la punerea în practică a teoriei privind desantarea trupelor în adâncimea teritoriului inamic. Primul desant aerian din istoria omenirii a avut loc la 2 august 1930³⁹, dar se poate presupune că exercițiile au început cu mult înainte pentru ca manevrele în fața corpului de comandă să iasă perfect. Cum capacitățile de transport aerian erau destul de limitate în epocă, liderul de la Kremlin a cerut calitate deosebită pentru trupele de desant. Au fost formate astfel detașamente de cercetare prin luptă din cei mai agresivi luptători și în 1931 au apărut regimente întregi⁴⁰. Nici nu se simțea criza în domeniu și anul 1933 a adus o întreagă brigadă Osnaz⁴¹.

Infanteria, blindatele, artileria și avioanele sunt arme scumpe, dar nu se pot compara cu vapoarele de luptă. Numai cele mai dezvoltate organisme statale dezvoltă grupări de atac necesare preluării controlului asupra rutelor maritime sau împiedicării expansiunii flotelor adverse. Nici aici stăpânul de la Kremlin n-a fost lipsit de generozitate. Clasa de submarine *Dekabrist* a fost dezvoltată tocmai în anii zisei crize și șase unități au fost pregătite pentru atac⁴². Aveau 933

³⁷ Gheorghe Stănescu, Dumitru Vochin, *Tancuri și automobile*, Editura Militară, București, 1978, p. 96.

³⁸ *Ibidem*, p. 97. S-a dovedit ulterior că sistemul concentrării excesive de forțe mecanizate duce la încetinirea înaintării prin blocaje și distrugerea drumurilor. Ar fi contat totuși prea puțin în condiții de supremație tehnică absolută.

³⁹ Victor Suvorov, *Ultima Republică*, vol. III, Polirom, Iași, 2011, p. 117.

⁴⁰ Idem, *Speznaz* Istoria secretă a Forțelor Speciale Sovietice, Polirom, Iași, 2011, p. 31.

⁴¹ *Ibidem*, p. 32.

⁴² https://en.wikipedia.org/wiki/Dekabrist_class_submarine

t și erau considerate prea mici pentru misiuni oceanice. S-a trecut la dezvoltarea clasei *Lenineț* de 1051 t și șase unități au fost lansate în 1931 – 1932⁴³. Noile nave aveau nevoie de torpile, arme scumpe din cauza materialelor folosite și a calității execuției. O singură unitate avea o masă de 1.710 kg, din care 265 erau explozivi de mare putere. Au fost modernizate cuirasatele și crucișătoarele moștenite de la fostul imperiu țarist. Tunurile de calibrul 180 mm erau ideale pentru montarea pe nave, în baterii de coastă și în trenuri blindate, masa proiectilului fiind de 97,5 kg. Șantierele gemeau de comenzi. Flota roșie era una din cele mai agresive din lume și aștepta semnalul. Era suficientă cea veche pentru ofensiva din Marea Neagră⁴⁴ și Marea Baltică. Europa continentală părea o pradă sigură.

Nici poliția politică nu era uitată. Temuta C.E.K.A., instituție ce-și schimba periodic denumirea precum șarpele pielea, primea armament automat, trenuri blindate, autoblindate, nave fluviale și maritime. Trebuia să zdrobească forța de rezistență a țăranilor supuși procesului de colectivizare, dar obiectivul fundamental al trupelor regimului rămânea distrugerea popoarelor vecine după cucerire.

Industrializarea din spațiul sovietic a însemnat apariția de mari combinate menite să realizeze producții record. Magnitogorsk era pilonul noii puteri mondiale și oțelul a început să curgă. Erau ridicate hidrocentrale imense în Ucraina pe Nipru și centre de prelucrare a aluminiului. Au apărut uriașe fabrici de locomotive la Harkov⁴⁵ și șantiere navale la Leningrad și Nikolaev. Au apărut peste 1.500 de capacități noi de producție⁴⁶. Teoretic, ar fi trebuit să fie fericire și prosperitate cu atâtea locuri de muncă și cu energie electrică, dar nivelul de trai n-a vrut să crească nici măcar un pic. De ce? Simplu. Uriașele întreprinderi aveau drept finalitate metalul care se ducea în arme. Dacă mai pleca ceva la export, livrările erau făcute pentru obținerea de fonduri pentru cumpărarea de mașini-unelte și prototipuri de arme. Statul sovietic a pus accent pe metalurgie pentru că mașinile de luptă noi cereau oțeluri speciale și pistoane din aluminiu⁴⁷. Nimic nu se făcea pentru poporul terorizat de burghezii ce luptau pentru a realiza încercuirea capitalistă a statului socialist. Ridicarea noilor capacități de producție

---

⁴³ https://en.wikipedia.org/wiki/Leninets_class_submarine

⁴⁴ Istoria demonstrase că puterile occidentale dotate cu o marină de război modernă nu pot întreprinde acțiuni în adâncimea uscatului, deci construirea de nave în Marea Neagră nu indica decât pregătirea pentru cucerirea vecinilor slab înarmați.

⁴⁵ Heinz Guderian raporta în 1933 că fabrica din Harkov avea și o interesantă producție secundară, cea de tancuri. Benzile de fabricație puteau să asigure asamblarea a 22 de blindate pe zi (Victor Suvorov, *Spărgătorul de gheață*, Polirom, Iași, 1995, p. 26). Trebuie repetat că în 1933 Germania nu avea trupe de tancuri și abia erau schițe pentru viitoarele modele Panzer I și II, mașini bune doar pentru antrenamentul echipajelor viitoarelor unități de blindate.

⁴⁶ David R. Marples, *Rusia în secolul XX*, Meteor Press, București, 2014, p. 156.

⁴⁷ Gheorghe Stănescu, Dumitru Vochin, *Tancuri și automobile*, p. 81.

se făcea cu forța de muncă ieftină a țăranilor aflați în lanțurile poliției politice sau fugiți de pe câmpurile morții.

Iosif Vissarionovici Stalin nici nu era zgârcit cu fondurile. Dimpotrivă. Se poate discuta de o generozitate demnă de un împărat oriental. Pare greu de crezut pentru cei care au suportat lipsuri în acele vremuri de suferință și foamete. Inginerii străini veneau ca pe un nou tărâm al fericirii. Firmele capitaliste se luptau pentru a livra noi proiecte de arme sau să vândă prototipuri. Celebrele tancuri BT⁴⁸ au la origini mașini americane proiectate de genialul inginer american J. U. Christie. Cel mai simpatizat în lumea comunistă a fost Henri Ford și renumita firmă capitalistă a primit un generos contract de 40 de milioane de dolari la 31 mai 1929⁴⁹. Nu începuse criza, dar patronii americani atrăgeau ca un magnet fondurile lagărului socialist. **Banii nu aveau miros**. Este interesant că statul sovietic a fost văzut ca un fel de paradis pentru muncitorii aflați în căutarea unui serviciu bun și mulți americani au plecat peste mări și țări în căutarea fericirii. N-au știut pe cine au de înfruntat și poliția politică a început să-i aresteze drept spioni chiar din fața ambasadei SUA, la vedere⁵⁰. Este interesant de observat că puterea democratică n-a văzut ceva suspect în atitudinea lui Stalin și colaborarea pe multiple planuri a continuat până la căderea sistemului comunist⁵¹.

Uriașa dezvoltare militară se făcea sub protecția rafalelor de mitralieră și a gardurilor din sârmă ghimpată. Grănicerii îi împușcau pe cei ce încercau să scape din marele lagăr socialist chiar și când ajungeau pe teritoriul statelor vecine. Nimeni nu trebuia să scape de glonțul proletar, inclusiv tipuri interzise de muniție. Acoperirea supra înarmării era asigurată de lucrările liniei de fortificații Stalin, sistem ce a început să prindă contur încă din 1928. Se poate spune că puterea de la Kremlin se gândea la apărare și raiul comunist se ridica la adăpostul gurilor de foc din cazemate. Greșit. Sistemul era conceput cu intervale generoase pentru trecerea la ofensivă în orice moment prielnic.

Militarii sovietici erau gata pentru campaniile eliberatoare și, în conformitate cu planificarea riguroasă a comandamentelor, în primele 48 de ore urmau să ajungă la 80 – 100 km în spatele liniilor inamice⁵². Se putea chiar mai mult pentru unitățile de blindate rapide folosite pe drumurile bune din lumea capitalistă. Ar mai fi fost un avantaj al forțelor roșii: armata română avea o

⁴⁸ *The World Encyclopedia of tanks and armoured fighting vehicles*, Hermes Houses, 2012, p. 71.

⁴⁹ Tim Tzouliadis, *Abandonajii De la Marea Criză Economică la Gulag. Destinele unor tineri americani în Rusia lui Stalin*, Corint Books, București, 2014, p. 60. Suma era enormă în dolarii timpului, echivalentă cu patru crucișătoare grele.

⁵⁰ *Idem, op. cit.*, p. 159.

⁵¹ Ajutorul economic american a ținut în viață un sistem de producție ce era din teorie condamnat să nu fie rentabil și funcțional.

⁵² Victor Suvorov, *Ultima Republică*, vol. III, p. 118. Îndeplinirea numai pe jumătate a planului ar fi fost suficientă pentru dezorganizarea armatelor române și poloneze.

logistică învechită, ce implica folosirea cailor și chiar a bovinelor pentru transport de alimente și muniție. Dezvoltarea maselor de tancuri și de mașini blindate a dus în mod logic și la intensificarea exploatării petrolului, masele populare neavând măcar gaz pentru gătit sau iluminat.

Marea Criză Economică, botezată de către specialiști și de supraproducție, a fost provocată de deciziile greșite ale liderilor politici și economici. Aceștia au fost obsedați de gloria militară și mai puțin de problemele reale ale societăților în fruntea cărora soarta sau voturile îi aruncaseră. Iosif Vissarionovici Stalin a epuizat până la înfometare popoarele din spațiul sovietic în dorința de a declanșa revoluția mondială. Dacă ar fi dirijat resursele imperiului roșu spre nevoile populației, genocidul din Ucraina și sărăcia generalizată n-ar fi existat. Nu trebuie să se uite că pe piața occidentală ar fi existat un surplus de produse alimentare ce se distrugea pentru menținerea prețurilor. Nu exista supraproducție, ci masele erau pretutindeni lipsite de capacitatea de cumpărare prin voința politicianilor. Obsesiile ideologice contau. Revoluția mondială se apropia.

Popoarele considerate sovietice au fost reprimare fără milă pentru a se integra în noua lume și au fost sleite de puteri pentru a ridica armatele necesare spargerii încercuirii capitaliste. Tensiunile din lumea occidentală au fost cel mai bun prilej pentru începerea revoluției mondiale, dar Iosif Vissarionovici Stalin n-a avut completat dispozitivul ofensiv și nici cadrele capabile să înțeleagă ceea ce se pregătește. A fost nevoie de epurări ale eșaloanelor puterii pentru ca în 1939 să sosească marea clipă. Crudul război împotriva țărănimii ce nu se lăsa colectivizată după ideile nomenclaturii comuniste a epuizat sau exterminat părți ale potențialului uman din spațiul sovietic și moartea țăranilor a mai lăsat Europei un răgaz. Armele însă zăngăneau la granițele României și Poloniei. Istoria s-a repetat apoi în timpul foametei din 1946-1947⁵³. Psihologul Gustave Le Bon demonstrase prin cazul Franței că etatismul nu duce decât la o catastrofă economică, dar conducătorii comuniști s-au încăpățânat în a încerca să-l contrazică pe marele savant⁵⁴.

Totuși, Iosif Vissarionovici Stalin n-a studiat complet opera părinților marxismului sau n-a vrut să țină cont de ideile teoretice expuse încă de la jumătatea secolului al XIX-lea. Astfel, Friedrich Engels a scris următoarele rânduri în cartea *Anti-Dühring*: „Armata a devenit scopul principal al statului, a devenit scop în sine; popoarele nu mai au altă menire decât a furniza soldați și de a-i hrăni. Militarismul stăpânește și înghite Europa întreagă. Dar acest militarism poartă în sine și germenul propriei sale dispariții. Concurența dintre diferitele state le silește, pe de o parte, să cheltuiască în fiecare an tot mai mulți bani pentru armată, flotă, artilerie etc, adică să grăbească tot mai mult prăbușirea

⁵³ Larisa Turea, *Cartea foametei*, Editura Curtea Veche, București, 2008, p. 366.

⁵⁴ Gustave Le Bon, *Psihologie politică*, Antet, f. a., p. 56/57.

financiară”⁵⁵. Uniunea Sovietică a continuat pe calea militarismului până când întregul sistem comunist din Europa s-a destrămat. Nimeni n-a vrut să asculte chiar de unul din părinții marxismului. Supradimensionarea industriei în dauna lumii satului tradițional a dus Uniunea Sovietică în imposibilitatea de a se aproviziona cu alimente și Iosif Vissarionovici Stalin a salvat situația prin înfometarea unei părți a poporului sau prin invadarea țărilor vecine. Lipsa de cuceriri a dus la nevoia vânzării de aur și materii prime pentru grâne, mărețul imperiu roșu prăbușindu-se ca un dinozaur epuizat de foame.

Criza nu cunoaște limite militare în domeniul fortificațiilor.

Primul Război Mondial demonstrase capacitatea unei armate adăpostite să înfrunte cu șanse de succes un inamic net superior pe direcția de asalt, aducerea rapidă cu trenul a rezervelor favorizând împotmolirea ofensivelor organizate după planuri minuțios concepute. Totuși, fortificațiile de campanie nu asigurau suficientă protecție împotriva proiectilelor de artilerie, principalul vinovat pentru mortalitatea ridicată de pe câmpurile de luptă, și fortificațiile din beton armat se impuneau cu necesitate, indiferent de costuri. Franța, învingătoare în prima conflagrație mondială, rămăsese vecină cu colosul german și, pentru a compensa deficitul demografic, avea nevoie de un sistem de fortificații care să amintească de forța Verdun-ului pe toată granița estică. Era un efort financiar deosebit, dar Ministrul de Război André Maginot a reușit să obțină creditele necesare începerii lucrărilor și acestea au debutat în 1928. Linia Maginot a început să înghită ca o tornadă fonduri, oțel, ciment, șine de cale ferată, mine, sârmă ghimpată și armament. S-a făcut totul pentru economisire și au fost trimise în cazemate multe tipuri depășite de guri de foc, precum mitralierele Hotchkiss model 1914 sau tunurile sistem De Bange. Ideea de la Paris a avut consecințe în lagărul socialist și acolo a apărut Linia Stalin, cea care se întindea de la Marea Neagră la Marea Baltică. Era imposibil de învâluit prin operațiuni terestre și fortificațiile erau concepute astfel încât să permită trecerea trupelor în ofensivă sau canalizarea celor inamice în adevărate culoare – capcană unde să fie lovite de focul artileriei și contraatacate din flanc. Conducerea Belgiei a preconizat săparea unui canal care să servească drept șanț antitanc și așa a apărut Canalul Albert. Avea o utilitate practică prin transportul de materiale pentru industria siderurgică, dar valoarea militară era evidentă. Sovieticii aveau propriile idei privind utilizarea forței de muncă și deținuții politic au fost trimiși la exterminare pentru realizarea Canalului Belomor în anii 1931-1933. Nu există cifre exacte privind numărul de victime, dar cel puțin 12.000 de oameni au murit pentru

---

⁵⁵ Friedrich Engels, *Anti-Dühring*, ediția a II-a, Editura Partidului Muncitoresc Român, București, 1952, p. 199.

lucrarea de artă inginerescă⁵⁶ prin care Iosif Stalin dorea să transfere armament și materiale strategice în caz de război spre nord și materii prime spre Leningrad.

Revenind la perioada mării recesiuni, există date conform cărora au fost investite în domeniul militar în al doilea deceniu interbelic suma de 9,5 miliarde de dolari⁵⁷, sumă impresionantă din moment ce un român avea o cotă din venitul național de 110 dolari pe an și muncitorii americani ajungeau la 140 pe lună⁵⁸. Suma nu include investițiile ce aveau importanță mai mult pentru armate, de exemplu hidrocentralele necesare pentru producerea de aluminiu ce intra în corpul avioanelor sau în motoarele de tanc. Marile puteri colaborau în secret sau la vedere pentru dezvoltarea afacerilor și pentru acumularea de arme cât mai ofensive. SUA președintelui F. D. Roosevelt a oficializat prietenia cu patria lagărelor la 17 noiembrie 1933 în timp ce cetățenii americani erau arestați, torturați și executați de către poliția politică sovietică⁵⁹. Jocurile pentru un nou conflict mondial se desfășurau fără să se mai țină cont de problemele economice ale popoarelor. Tornada se apropia fără milă de civilizație.

S-a încercat ștergerea urmelor acestor pregătiri pentru un nou asasinat în masă și criza economică a fost definită ca un viciu al sistemului capitalist. Nu s-a putut face nimic împotriva unui șoc planetar. Crahul a fost însă consecința pregătirilor intensive de război pe toate planurile și n-a existat milă pentru fondurile publice. Din păcate, și astăzi se păstrează interesul pentru vechile teorii istoriografice, pline de falsuri inoculate cu grijă pentru a se asigura manipularea maselor și păstrarea unor eroi ce n-ar merita un loc în cărțile de istorie.

THE GREAT DEPRESSION AND THE FABRICATION OF LIES IN THE CONTEMPORARY HISTORIOGRAPHY

Abstract

This article presents the theory that The Great Economic Crisis was an intensive preparation for a new world war and not a problem of the capitalist system of production. The best materials made their way to the arsenals and huge hydropower plants were built for the energy needed for production. The standard of living of the population did not matter to politicians.

⁵⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/White_Sea-Baltic_Canal. Alte surse susțin că mortalitatea a fost mult mai ridicată.

⁵⁷ I. Saizu, Al. Tacu, *Europa economică interbelică*, Institutul European, Iași, 1997, p. 209.

⁵⁸ Tim Tzouliadis, *op. cit.*, p. 66.

⁵⁹ Tim Tzouliadis, *op. cit.*, p. 94.